

REACTIE OP

'Van oude pillen, de dingen die voorbijgaan'

Collega Birkenhäger (2019) uit zijn bezorgdheid over de afnemende bekendheid met en het teruglopend gebruik van 'oude psychofarmaca' en beschrijft een arts in opleiding tot psychiater die een patiënte wil laten opnemen om deze in te stellen op nortriptyline. Wordt het vermoeden van teruglopend gebruik van tricyclische antidepressiva (TCA's) in Nederland bevestigd door cijfers?

Op basis van gegevens van Zorginstituut Nederland (https://www.gipdatabank.nl/databank#/g/85_dep/gebr/bijlage) blijkt dat het aantal niet-klinische gebruikers van nortriptyline tussen 2003 en 2017 steeg van 17.653 naar 49.174 (+178,6%). Het aantal gebruikers van het TCA amitriptyline steeg van 150.344 naar 202.246 (+34,5%). Voor clomipramine was er over die periode een afname van 41.026 naar 27.323 (-33,4%), voor imipramine een daling van 7677 naar 3631 (-52,7%) gebruikers. Overigens was het aantal gebruikers van de monoamine-oxidaseremmer tranylcypromine toegenomen van 1314 naar 1910 (+45,4%). Mogelijk heeft de herregistratie van dit oude antidepressivum in 2016 de voorschrijfdrempel bij jong en oud verlaagd.

De genoemde periode overkoepelt de komst van de eerste multidisciplinaire depressierichtlijn (2005) van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (www.nvvp.net) en de tweede (Spijker e.a. 2013). De richtlijn uit 2013 stelt dat bij klinisch opgenomen patiënten met een depressieve stoornis een TCA 'de sterke voorkeur' geniet, maar niet dat instellen op TCA in de kliniek moet. Zat daar de verwarring bij de aankomend collega-psychiater van Birkenhäger? Sommige TCA's zijn dus uit de mode geraakt of uit de handel, maar nortriptyline is in Nederland juist met een opmars bezig. De genoemde cijfers zeggen uiteraard niets over het soort depressie en de ernst ervan. Ongetwijfeld is een aantal van deze gebruikers in de kliniek begonnen met nortriptyline om het daarna extramuraal te blijven gebruiken. Echter, zowel de toename van gebruikers van nortriptyline als die van amitriptyline kan ook voor een deel zijn toe te schrijven aan indicatiestellingen voor pijnbestrijding. Heeft Birkenhäger wellicht nog andere verklaringen voor de groeispurt van nortriptyline en is hij enigszins gerustgesteld? Nortriptyline blijkt moderner dan het registratiejaar 1964 doet vermoeden (https://www.geneesmiddeleninformatiebank.nl/smpc/ho3285_smpc.pdf). Als we kunnen achterhalen of de leeftijd van de voorschrijver een rol speelt in de keuze wel of geen oud antidepressivum, zijn we weer wat wijzer. Zo ook voor artsen al dan niet in opleiding tot psychiater, geriater, anesthesiologen en huisartsen.

LITERATUUR

- Birkenhäger T. Van oude pillen, de dingen die voorbijgaan. Tijdschr Psychiatr 2019; 61: 292-3.
- Spijker J, Bockting CLH, Meeuwissen JAC, van Vliet IM, Emmelkamp PMG, Hermens MLM, e.a. Multidisciplinaire richtlijn depressie (3de revisie). Utrecht: Trimbos-instituut; 2013.

AUTEUR

VALENTIJN HOLLÄNDER, psychiater, Arkin/Inforsa - Langdurige Intensieve Zorg (LIZ) en ECT-centrum

CORRESPONDENTIEADRES

V. Holländer, Arkin/Inforsa LIZ, Duivendrechtsekade 55, 1096 AH Amsterdam.
E-mail: valentijn.hollander@inforsa.nl

Geen strijdige belangen meegedeeld.

TITLE IN ENGLISH

Reaction on 'Old drugs, things that pass'

ANTWOORD AAN

Holländer

Ik dank collega Holländer voor zijn reactie op mijn redactioneel. Hij poogt mijn zorgen over het in onbruik raken van TCA's als behandeling voor patiënten met een ernstige depressie te verlichten door te wijzen op de gegevens van Zorginstituut Nederland. Uit deze gegevens blijkt dat, over een periode van 15 jaar, het aantal gebruikers van amitriptyline en nortriptyline aanmerkelijk is gestegen en dat van andere TCA's is gedaald.

Zoals Holländer zelf al even aanstipt aan het eind van zijn betoog: we weten niet welke patiënten, voor welke indicatie, door welke arts deze antidepressiva voorgeschreven kregen. Het grote aantal gebruikers van amitriptyline doet vermoeden dat het hier vaak om pijnbestrijding gaat, maar dat is speculeren. Ook nortriptyline wordt regelmatig bij pijnbestrijding voorgeschreven en ook bij het ondersteunen van stoppen met roken.

ARTIKEL

Ook al zouden we weten hoeveel patiënten TCA's als behandeling bij depressie voorgeschreven kregen, dan is nog steeds niet bekend welk deel van deze patiënten door een psychiater werd behandeld voor een depressie met melancholische kenmerken.

Holländer is uiteraard te prijzen voor zijn inspanningen, maar of het gebruik van TCA's inderdaad afneemt bij het behandelen van patiënten met een ernstige depressie kunnen we niet vaststellen.

Ik denk overigens niet dat de aios psychiatrie die voorstelde om patiënte op te nemen voor klinische instelling op nortriptyline daartoe kwam op basis van het niet goed interpreteren van de depressierichtlijn (Spijker e.a. 2013). Aiossen psychiatrie worden meestal sterker beïnvloed door adviezen van hun supervisors dan door de inhoud van een richtlijn.

AUTEUR

TOM BIRKENHÄGER, psychiater, afd. Psychiatrie, Erasmus MC Rotterdam.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. Tom Birkenhäger, afd. Psychiatrie, Erasmus MC,
's-Gravendijkwal 230, 3014 CE Rotterdam.
E-mail: t.birkenhager@erasmusmc.nl